

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad 29.10.2026 Euroopa Liidu energeetikaministrite nõukogu kohtumisel

Energeetikaministrite kohtumine toimub 29.10 Luksemburgis. Kohtumise esimese päevakorrapunkti all toimub poliitiline arvamuste vahetus võrgutasude määrase teemal. Teise päevakorrapunkti ajal toimub arvamuste vahetus energiasalvestuse ja talveks ettevalmistuse teemal. Kolmanda päevakorrapunkti all toimub arvamuste vahetus 2030+ energiaraamistiku eesmärkide teemal. Lisaks uuendatakse käesoleva materjaliga Eesti seisukohta metaanimäärukes sätestatud tõendamise- ja aruandluskohustuste tähtaegade edasilükkamise kohta, mis ei ole nõukogu päevakorras.

Eestit esindab kohtumisel Kliimaministeeriumi kantsler Marten Kokk.

Seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi välissuhete osakonna nõunik Brett Sooniste (brett.sooniste@kliimaministeerium.ee), energeetika osakonna energiaturgude valdkonnajuht Karin Maria Lehtmets (karin.lehtmets@kliimaministeerium.ee), energeetika osakonna taastuvenergia valdkonnajuht Tauno Hilimon (tauno.hilimon@kliimaministeerium.ee) ja erialadiplomaat Brüsselis Algis Kokka (algis.kokka@mfa.ee). Energeetika valdkonna eest vastutab energeetika ja maavarade asekanter Jaanus Uiga (jaanus.uiga@kliimaministeerium.ee).

1. Võrgutasude määru

Päevakorrapunkti eesmärk: poliitiline arvamuste vahetus

Euroopa Komisjoni võrgutasude määru ettepaneku eesmärk on täiendada Euroopa võrgupaketti ning muuta elektrivõrgu kasutamine kulutõhusamaks. Ettepanek hõlmab võrgutasude kujundamist, nutivõrke ja nutiarvesteid, võrguandmete vahetamist, liitumistaotluste prioriseerimist ning elektrienergia maksustamist. Eesistujariik on liikmesriikide seisukohtade põhjal koostanud senimaani kaks kompromissteksti.

Ministrite arutelu keskendub kahele küsimusele. Esiteks käsitletakse seda, kuidas rakendada läbipaistvalt ja järjepidevalt süsteemi tõhusat kasutamist toetavaid võrgutasusid, sealhulgas asukoha- ja kasutusajapõhiseid hinnasignaale. Komisjon soovib ühtlustada ka tariifide arvutamise metoodikat, et suurendada läbipaistvust ja parandada liikmesriikide võrdlemist.

Teiseks arutatakse elektrienergia maksustamist. Komisjon soovib, et liikmesriikide maksuraamistik toetaks elektrifitseerimist, elektrienergia aktsiis ei ületaks maagaasi aktsiisi ning energiamahukatele ettevõtjatele saaks lihtsamalt kohaldada vähendatud või nullmääraga aktsiisi. Kuigi liikmesriigid toetavad üldiselt elektrifitseerimise eesmärki, leiavad paljud neist, et maksumeedmed vajavad eraldi õiguslikku alust ja ühehäälselt otsustamist.

Eesistuja on aruteluks esitanud järgmised küsimused:

- Kuidas kujundada võrgutasusid nii, et need toetaksid elektrisüsteemi tõhusat kasutamist, ning tagada selliste võrgutasude läbipaistev ja ühtne rakendamine kõigis liikmesriikides?
- Milline on ministrite seisukoht ettepanekus sisalduvate maksumeedmete suhtes, arvestades nende eesmärki soodustada elektrifitseerimist?

Põhisõnumid

(Vabariigi Valitsuse seisukohad esitatakse parlamentaarse reservatsiooniga)

- Eesti toetab Euroopa Liidu ühiseid põhimõtteid võrgutasude kujundamiseks. Riigi energiahindasid reguleerivale asutusele peab jääma võimalus võrgutasude arvutamise metoodikat ja järelevalvet neist põhimõtetest lähtuvalt ise kujundada ja võtta arvesse liikmesriigi elektrisüsteemide ja võrgukasutajate erisusi.
- Peame oluliseks, et võrgutasude kujundamise olulised põhimõtted ja pädevuse piirid sätestatakse määruses endas. Komisjonile antav delegeeritud volitus tuleb piiritleda tehniliste, menetlus- ja läbipaistvusnõuetega.
- Eesti toetab salvestust, paindlikkust, nutivõrke, digilahendusi ja turvalist andmevahetust soodustavaid meetmeid, kui need on tehnoloogianeutraalsed, kulutõhusad ega lükka edasi vajalikke võrguinvesteeringuid. Kokku lepitud ühised tõhususe näitajad ja aruandlusnõuded peavad vältima olemasoleva aruandluse dubleerimist. Reguleerivatele asutustele peab jääma piisav otsustusõigus Euroopa Liidu Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostööameti (ACER) koostatavate parimate tavade aruannete kasutamise viisi ja ulatuse üle.
- Eesti nõustub määruse eelnõus sätestatud võimalusega, mille kohaselt võivad liikmesriigid riigieelarvelistest vahenditest osaliselt võrgukuluseid katta, et vähendada võrgutasude kogusummat, mida nõutakse võrgukasutajalt. Riigi vahendid jaotus- või põhivõrguettevõtjale tuleb eraldada mittediskrimineerival viisil ilma konkreetseid võrgukasutajate kategooriaid otseselt või kaudselt valikuliselt eelistamata. Riigi vahendite eraldamine ei tohi nõrgendada stiimuleid, mis on antud võrguettevõtjatele võrgu tõhusaks käitamiseks ja arendamiseks ning võrgukasutajatele selleks, et kohandada nende tarbimist jaotus- ja ülekandevõrgu üldkulude vähendamiseks. Riigi rahastus peab olema ajutine ja hõlmama ainult täiendavaid kulusid, mis tulenevad meetmetest, mille eesmärk on kiirendada süsinikuheite vähendamist, tootmisprotsesside elektrifitseerimist ja turu lõimimist. Riigi vahendite eraldamine ei tohi kahjustada konkurentsi ega elektri siseturu tulemuslikku toimimist.
- Eesti toetab elektrifitseerimist soodustavat maksupoliitikat, kuid ei toeta elektri maksustamise reguleerimist käesoleva määruse eelnõus. Eelnõu õiguslik alus ei võimalda reguleerida maksuküsimusi, vaid need tuleb otsustada ELTL art 115 alusel ühehäälsusega, säilitades liikmesriigi õiguse kujundada oma aktsiisipoliitikat.
- Eesti toetab, et liitumistaotluste eelistamise reeglid olukorras, kus võrgus ei ole kõigi soovitud liitumiste jaoks piisavalt võimsust, on liikmesriikidele vabatahtlikuks rakendamiseks.
- Eesti leiab, et eelnõus sätestatud võrguandmete korduskasutamise tingimused, eelkõige kasutatavate andmete kategooriad ja allikad, isikuandmete töötlemise vajalikkus ja ulatus, osapoolte andmekaitsealast vastutus ning asjakohaseid kaitsemeetmed, peavad olema selgelt ja arusaadavalt reguleeritud.

Aruteludel lähtutakse järgmistest seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad Euroopa Liidu võrgutasude määruse kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 15. oktoobri 2026. a istungil.)*

2. Energiajulgeolek ja talvine ettevalmistus

Päevakorrapunkti eesmärk: arvamuste vahetus

Lähis-Idas jätkuv konflikt ja tarnete häired Hormuzi väina läbimisel on suurendanud Euroopa energiajulgeolekuga seotud riske ning piiranud üleilmseid nafta- ja gaasitarneid. Hormuzi väina kaudu liikus 2025. aastal ligikaudu 20% maailma veeldatud maagaasist ning väina kaudu tarnitav nafta moodustab 15–20% ELi naftaimpordist. Oktoobri alguses olid ELi gaasihoidlad

täidetud veidi üle 74,5%, mis on madalaim näitaja sellel aastaajal alates 2011. aastast. Võrreldes 2021. aastaga on EL siiski paremini valmistunud, sest tarneallikaid on mitmekesistatud, LNG vastuvõtuvõimekust suurendatud ja gaasinõudlust vähendatud. Energiahinnad püsivad sellest hoolimata kõrgel ning uued tarnehäired võivad suurendada kodumajapidamiste ja ettevõtjate kulusid.

Euroopa energiajulgeolekut mõjutavad üha enam ka kliimamuutused. 2026. aasta suvised kuumalained, põud ja jõgede madal veetase häirisid Kesk- ja Kagu-Euroopas tuuma-, hüdro-, söe- ja gaasielekttri tootmist. Euroopa Komisjon valmistab seetõttu ette kliimakindluse ja energiajulgeoleku raamistikku, et võtta energiataristu kavandamisel paremini arvesse kliimariske ning tugevdada elektrisüsteemi töökindlust ja vastupanuvõimet.

Eesistuja on aruteluks esitanud järgmised küsimused:

- Millised järeldused tuleks teha ELi senisest koostööst Lähis-Ida konfliktiga kaasnenud energiakriisi lahendamisel? Kuidas peaks EL valmistuma selleks, kui Hormuzi väin jääb lähikuudel osaliselt või täielikult suletuks, ning kas ELi tasandil tuleks kaaluda energiatarbimise vähendamise meetmeid?
- Mida peaks EL tegema, et olemasolev ja uus energiataristu peaks paremini vastu äärmuslikule kuumusele, metsatulekahjudele, tormidele, põuale, üleujutustele ja muudele kliimamuutustest tulenevatele ohtudele?

Põhisõnumid

- Eesti peab oluliseks jätkata taastuenergia kasutuselevõtu kiirendamist, et tugevdada Euroopa Liidu energiajulgeolekut ja vähendada Hormuzi väina võimaliku sulgemise mõju. See hõlmab taastuenergia tootmist, salvestamist ja vajaliku võrgutaristu arendamist. Selleks on vaja tagada ka salvestustehnoloogiate, strateegiliste komponentide ja vajalike materjalide kättesaadavus, tugevdades samal ajal varustuskindlust ning toetades energiatõhusate lahenduste kasutamist.
- Lähis-Ida ja Ukraina kriisid näitavad, et energiasüsteemi vastupanuvõime tugevdamisel on oluline arendada hajutatud energialahendusi, salvestust, varutoidet, paindlikke võrke ja kriitiliste teenuste kohaliku energiavarustust. Seetõttu peaks ELi tarneahelapoliitika toetama lahendusi, mis suurendavad liikmesriikide valmisolekut energiakriisideks, tugevdavad kriitilise energiataristu toimepidevust ja vähendavad haavatavust kriisiolukordades.
- Eesti toetab Vene nafta impordi lõpetamist 2028. aastaks. Samuti peame vajalikuks, et Euroopa Komisjon esitaks võimalikult kiiresti ettepaneku Vene tuumakütuse ja -tehnoloogia impordi lõpetamiseks.
- Energiasüsteemi tõhususe ja vastupanuvõime suurendamiseks toetab Eesti läbipaistva piiriülese koostöö tugevdamist, käsitledes salvestust osana terviklikust energiasüsteemist. See tähendab vajadust kiirendada riigisiseste, piiriüleste ja hübriidsete võrguühenduste planeerimist, loamenetlusi, rahastamist ja arendamist viisil, mis tagab maksimaalse ühiskondliku kasu ning minimaalse keskkonnamõju. Salvestustehnoloogiate arendamisel ja süsteemi integreerimisel on oluline arvestada liikmesriikide erinevaid tugevusi, energiaportfelli, geograafilist paiknemist ja võrguolukorda. ELi raamistik peaks võimaldama liikmesriikidel kasutada oma suhtelisi eeliseid, sealhulgas piiriülesteid ühendusi, taastuenergia potentsiaali, juhitavaid võimsusi, salvestusvõimalusi ja tarbimise juhtimist. Seejuures on oluline, et reeglid oleksid piisavalt ühtlustatud siseturu toimimiseks, kuid säilitaksid liikmesriikidele vajaliku paindlikkuse lahenduste kujundamisel.

- Tarneahelate vastupidavuse suurendamisel ning struktuursete tarnešokkide ennetamisel toetab Eesti lähenemist, mille kohaselt tuleb majandussuhete edendamisel arvestada lisaks partnerlussuhetele ka tarnijate usaldusväärsust. Samas on ettevõtetel keeruline iseseisvalt hinnata, millised kolmandate riikide tarnijad on strateegilistes tarneahelates piisavalt usaldusväärsed. Seetõttu toetab Eesti komisjoni ettepanekut luua lihtsustatud süsteem, näiteks tarnijate usaldusväärsuse märgistus, mille alusel saaksid ettevõtjad üheselt hinnata, kas tegemist on usaldusväärse koostööpartneriga.
- Peame oluliseks tarbimise juhtimise ja elektrisalvestuse edendamist turupõhiste meetmete ja ELi-üleste reeglite kaudu. ELi raamistik peaks võimaldama liikmesriikidel rakendada ühetaolist ja praktiliselt toimivat lähenemist otsese tarbimise juhtimise ja salvestuse kasutamisele kõigil elektriturutasemetel. Liikmesriikide seni rakendatud meetmetest tuleb eelistada neid, mis aitavad vähendada süsteemikulusid püsivalt. Nende hulka kuuluvad võrkude tugevdamine, piiriüleste ühenduste arendamine, loamenetluste kiirendamine, salvestuse lisandumine, tarbimise juhtimine ning investeerimisriski vähendavad turupõhised või tagatisel põhinevad meetmed. ELi tasandi signaalid peaksid toetama just selliseid lahendusi, mis vähendavad pikaajalisi süsteemikulusid ega loo uusi püsivaid turumoonutusi.
- Energiakriisideks valmistumisel peaksid tõhusamad investeerimissignaalid lähtuma eelkõige süsteemi tegelikest vajadustest. Varustuskindluse ja elektrisüsteemi pikaajalise toimepidevuse tagamisel on Eestis ja kogu regioonis oluline piisavas mahus juhitavate võimsuste olemasolu ja nende jätkusuutlik rajamine. Salvestus saab siin täita olulist rolli, kuid seda tuleb käsitleda koos teiste paindlikkuslahendustega, sealhulgas tarbimise juhtimise, võrgu tugevdamise ja juhitavate võimsustega.
- Eesti peab oluliseks kliimamuutustele vastupidavuse suurendamist, mis eeldab kliimariskide tuvastamist ja kliimaga kohanemise edenemise pidevat jälgimist. Selleks tuleb Euroopa Liidu tasandil välja töötada ühtsed ja konkreetsed mõõdikud, mille abil on võimalik hinnata meetmete tõhusust ning kohandada meetmeid vastavalt seiretulemustele.

Aruteludel lähtutakse järgmistest seisukohtadest:

- Eesti seisukohad Euroopa Liidu puhta tööstuse riigiabi raamistiku kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 2. mai 2025. a istungil ja kinnitatud 13. juuni 2025 a. Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil).
- Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse ettepaneku, millega muudetakse määrusi (EL) 2019/943 ja (EL) 2019/942 ning direktiive (EL) 2018/2001 ja (EL) 2019/944, et parandada liidu elektrituru korraldust kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 25.05.2023 ning Euroopa Liidu asjade komisjoni 09.06.2023 istungil;
- Eesti seisukohad Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamise kohta, mis on heaks kiidetud 06.02.2025 Vabariigi Valitsuse ja 14.02.2025 Riigikogu ELAKi istungil.
- Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni ning Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule ja nõukogule esitatud ühisteatise „Euroopa majandusjulgeoleku strateegia“ kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 23. novembri 2023.a istungil ja Riigikogu EL asjade komisjoni 19. jaanuari 2024. a istungil);
- Eesti raamseisukohad 2028. aastal algava Euroopa Liidu pikaajalise eelarve läbirääkimisteks (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 9. mai 2024.a istungil ja Riigikogu EL asjade komisjoni 27. mai 2024.a istungil);
- Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025-2027 (heaks kiidetud 19. juunil 2025 a Vabariigi Valitsuse istungil)

- Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühtse turu tuleviku kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 16. oktoobri 2024.a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 4. novembri 2024. a istungil).
- Eesti seisukohad Euroopa Ühendamise Rahastu kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 13. novembri 2025 a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 8. detsembri 2025. a istungil)
- Eesti seisukohad Euroopa Liidu majandusjulgeoleku tugevdamise teatise ning RESourceEU tegevuskava kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19.märtsi 2026. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 13. aprilli 2026. a istungil)
- Eesti seisukohad Euroopa Liidu ülese 2040. aasta kliimaeesmärgi kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 14. novembri 2024. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 13. detsembri 2024. a istungil)

3. 2030+ energiaraamistiku eesmärgid

Päevakorrapunkti eesmärk: arvamuste vahetus

ELi 2040. aasta kliimaeesmärgi saavutamiseks ja muutuva energiajulgeoleku olukorraga kohanemiseks tuleb kujundada uus 2030. aasta järgne energiapoliitika raamistik. Juunikuisel energeetikanõukogul keskenduti peamiselt taastuvenergia ja puhta energia eesmärkidele. Seekord arutatakse energiatõhususe, elektrifitseerimise, piiriüleste ühenduste, paindlikkuse ja energiasüsteemi vastupanuvõime võimalikke eesmärke. Energiatõhususe puhul arutletakse, et kas energiatarbimise vähendamise kõrval tuleks seada eesmärk ka majanduse energiamahukuse vähendamiseks, et toetada energiatõhusust ja konkurentsivõimet.

Elektrifitseerimise tegevuskavas tehakse ettepanek suurendada elektri osakaalu ELi energia lõpptarbimises 2040. aastaks praeguselt 23%-lt 46%-le. Mõjuhinnangu tulemuste põhjal võidakse kaaluda ka siduva elektrifitseerimise eesmärgi kehtestamist. Lisaks arutatakse, kas 2030. aasta järgseks ajaks tuleks seada eraldi eesmärgid piiriülestele ühendustele, salvestusele, paindlikkusele ja energiasüsteemi vastupanuvõimele. Samuti hinnatakse, millistes valdkondades on eraldi eesmärgid jätkuvalt põhjendatud, võttes arvesse üldist soovi ELi energia- ja kliimapoliitika raamistikku lihtsustada.

Eesistuja on aruteluks esitanud järgmised küsimused:

- Milline peaks olema 2030. aasta järgne energiatõhususe eesmärk? Kas seda tuleks väljendada energiatarbimise vähendamise, energiamahukuse parandamise või mõne muu näitaja kaudu?
- Millised olemasolevad elektrifitseerimise, piiriüleste ühenduste, paindlikkuse ja energiasüsteemi vastupanuvõime eesmärgid tuleks säilitada või muuta ambitsioonikamaks, millistest eesmärkidest tuleks loobuda ning milliseid uusi eesmärke oleks vaja?

Põhisõnumid

- Eesti peab oluliseks, et 2030. aasta järgses energiatõhususe raamistikus ei keskendutaks üksnes energia lõpptarbimise absoluutsele vähendamisele, vaid arvestataks senisest enam ka majanduse energiamahukust ja energiasüsteemi terviklikku tõhusust. Eelkõige tuleb arvestada liikmesriikide erineva majandusstruktuuri ning energiamahukate tööstusharude osakaaluga. Uute, puhtal energial põhinevate tööstuste rajamine võib suurendada riigi energia lõpptarbimist ka olukorras, kus tootmisprotsessid on energiatõhusad ja kasvuhoonegaaside heide väheneb. Seetõttu ei tohiks absoluutne

energiatarbimine olla ainus energiatõhususe tulemuslikkuse mõõdik ega kujuneda takistuseks uutele tööstusinvesteeringutele.

- Samuti peame oluliseks, et enne uute eesmärkide ja kohustuste kehtestamist hinnataks juba olemasolevate nõuete kumulatiivset mõju ja investeerimisvajadust. Eelkõige puudutab see pikaajalist energiasäästukohustust ning avaliku sektori hoonetele energiatõhususe direktiivis (EED) ja hoonete energiatõhususe direktiivis (EPBD) seatud erinevaid nõudeid, mille koostoimet tuleb paremini arvestada.
- Eraldi tähelepanu vajab energiatõhususe esikohale seadmise (EE1) põhimõtte praktiline rakendamine, mis võib eelkõige suurte taristu-, tööstus- ja julgeolekuinvesteeringute puhul osutada keerukaks. EE1 peab aitama teha kulutõhusamaid investeerimisotsuseid, mitte tekitama täiendavat halduskoormust või investeeringuid edasi lükkavaid menetlusi.
- Oluline on ka, et uued eesmärgid ja nõuded oleksid tehnoloogianeutraalsed ega jääks tehnoloogia arengule jalgu. Eesmärgid peavad arvestama tehnoloogia arengut ega tohi seda piirata, nagu juhtus EPBD kestliku liikuvuse taristu nõuete puhul.
- Energiatõhususe eesmärkide kujundamisel tuleb arvestada ka nende täitmise tõendamise, seire ja aruandlusega kaasnevat halduskulu nii ettevõtete kui ka liikmesriikide jaoks. Uued eesmärgid ei tohiks kaasa tuua ebaproportsionaalset andmekogumise- ja aruandluskoormust. Seetõttu tuleb eelistada automatiseeritud andmevahetust, olemasolevate andmete korduvkasutamist, aruandlusnõuete ühtlustamist ning põhimõtet, et samu andmeid kogutakse ja esitatakse vaid üks kord.
- Eesmärkide saavutamiseks on sama oluline sobiv rahastamisraamistik. Eesti peab vajalikuks, et 2030. aasta järgne energiatõhususe rahastamine põhineks toetuste, finantsinstrumentide, tehnilise abi ja erasektori kapitali kombineeritud kasutamisel. Seejuures tuleb arvestada liikmesriikide erinevat finantsturgude arengutaset, turu suurust, investeerimisvõimekust ja projektide tasuvusaegu. Väikeriikide piiratud turumaht ja kõrgemad tehingukulud raskendavad erakapitali kaasamist, mistõttu on vaja paindlikke rahastamislahendusi ja projektide koondamise võimalusi.
- Elektrifitseerimise, salvestuse, tarbimise juhtimise ja piiriüleste ühenduste arendamisel tuleb lähtuda energiasüsteemi kui terviku toimimisest, varustuskindlusest ja kulutõhususest. Uute eraldiseisvate siduvate eesmärkide kehtestamine ei tohiks olla eesmärk omaette. Enne võimaliku siduva elektrifitseerimise eesmärgi seadmist tuleb hinnata selle mõju elektrihindadele, võrguinvesteeringutele, energiapuudule ja liikmesriikide investeerimisvõimekusele. Eesti hinnangul peaks uus raamistik soodustama eri lahenduste koostoimet ning jätma liikmesriikidele võimaluse valida oma energiasüsteemi vajadustele sobivad meetmed.

Aruteludel lähtutakse järgmistest seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatisele „Meie tuleviku kindlustamine Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärk ja tee kliimaneutraalsuse saavutamiseni 2050. aastaks, ehitades üles kestliku, õiglase ja jõuka ühiskonna“, mis on heaks kiidetud 14.11.2024 Vabariigi Valitsuse istungil ning 13.12.2024 Riigikogu ELAKis;*
- *Eesti täiendavad seisukohad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik, mis on kinnitatud 28.08.2025 Vabariigi Valitsuse istungil ning 15.09.2025 Riigikogu ELAKis;*

- Eesti seisukohad Euroopa Ühendamise Rahastu kohta, mis on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 13. novembri 2025. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 8. detsembri 2025. a istungil;
- Eesti seisukohad kliimaneutraalse tööstuse määruse kohta, mis on heaks kiidetud 29.06.2023 Vabariigi Valitsuse istungil ja 7.07.2023 Riigikogu ELAKis;
- Energiamaajanduse arengukava, mis on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 8.01.2026. a istungil;
- Eesti seisukohad ELi ühtse turu tuleviku kohta, mis on heaks kiidetud 17.10.2024 Vabariigi Valitsuse istungil ning 4.11.2024 Riigikogu ELAKis;
- Eesti seisukohad Euroopa Liidu 2030. aasta järgse energiatõhususe õigusraamistiku avaliku konsultatsiooni kohta, mis on heaks kiidetud 28.05.2026 Vabariigi Valitsuse istungil ning 01.06.2026 Riigikogu ELAKis.

4. Metaanimääruses sätestatud tõendamis- ja aruandluskohustuste tähtaegade edasilükkamine

Sisu lühikokkuvõte:

Euroopa Komisjon esitas 14. oktoobril 2026 ettepaneku muuta määrust (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energiasektoris. Ettepanekuga lükatakse ühe aasta võrra edasi määruse artiklites 28 ja 29 sätestatud teatavad importijate ning osaliselt ka Euroopa Liidu tootjate tõendamis- ja aruandluskohustused. Tegemist on piiratud ja suunatud muudatusega, mis ei muuda määruse sisulisi nõudeid ega üldist eesmärki vähendada energiaspektori metaaniheidet. Komisjon põhjendab tähtaegade edasilükkamist keerulise olukorraga üleilmsel energiaturul. Kõrged hinnad, pingelised tarneahelad ja piiratud võimalused leida kiiresti alternatiivseid tarnijaid võivad muuta uute nõuete täitmise senise ajakava järgi keeruliseks ning mõjutada piisavate energiatarnete kättesaadavust Euroopa Liidus. Edasilükkamine annaks ettevõtjatele ja liikmesriikidele rohkem aega nõuete praktiliseks rakendamiseks, sealhulgas vajalike kontrolli- ja tõendamissüsteemide ettevalmistamiseks ning kontrollijate akrediteerimiseks.

Kui kolmandate riikide tootjad ei ole valmis Euroopa Liidu nõudeid täitma või vajalikke andmeid esitama, võib väheneda nõuetele vastavate tarnete ja tarnijate valik ning suureneda hinnasurve. Eesti jaoks on oluline arvestada seejuures Balti ja regionaalse gaasituru eripäraga. Eestis maagaasi ei toodeta ning meie varustus sõltub piirkondlikust turust ja rahvusvahelistest tarnetest, sealhulgas Klaipėda ja Inkoo LNG-terminalide kaudu. Seetõttu võivad Euroopa Liidu turul tekkivad tarneraskused mõjutada ka Eesti gaasi kättesaadavust ja hinda.

Eesti on metaanimääruse eesmärgi järjepidevalt toetanud. Tähtaegade piiratud edasilükkamine võimaldab vähendada võimalikke energiavarustuskindluse riske ja tagada nõuete teostatava ning õiguskindla rakendamise, säilitades samal ajal metaaniheite vähendamise eesmärgi.

Eesti uuendatud seisukoht:

Eesti toetab komisjoni ettepanekut lükata edasi metaanimääruses sätestatud tõendamis- ja aruandluskohustuste tähtajad. Seejuures saab Eesti vajadusel toetada edasilükkamise kestuse kohandamist liidu varustuskindluse olukorrast tulenevalt, kui see ei takista määruse muutmise eelnõu menetluse lõpetamist käesoleval aastal.

Selgitus:

Seisukoht on seotud muutmisettepaneku artikliga 1, millega muudetakse määruse (EL) 2024/1787 artikli 28 lõikeid 1 ja 2 ning artikli 29 lõikeid 1 ja 2.

Tegemist on piiratud ja suunatud muudatusega, millega lükatakse edasi teatavad importijate ning osaliselt ka Euroopa Liidu tootjate seire-, aruandlus-, kontrolli- ja metaaniheite intensiivsusega seotud kohustused. Ettepanek ei muuda määruse sisulisi nõudeid ega üldist eesmärki vähendada energiaspektori metaaniheidet.

Artikli 28 muudatus puudutab importijate kohustust tõendada, et väljastpoolt Euroopa Liitu imporditud kütuse tootmisel järgitakse metaaniheite seire, aruandluse ja kontrolli nõudeid, mis on samaväärsed ELi nõuetega. Komisjoni ettepanekuga lükatakse nende kohustuste rakendamist ühe aasta võrra edasi. Esimene aruanne tuleks esitada 31. maiks 2029 ning see käsitleks 2028. aasta heitkoguseid.

Artikli 29 muudatus puudutab kütuse tootmisega seotud metaaniheitemahukuse aruandlust ehk seda, kui palju metaani eraldub toodetud kütuse koguse kohta. Esimese aruande esitamise tähtaeg lükkub 5. augustile 2029. Kohustus tõendada, et metaaniheitemahukus jääb komisjoni poolt tulevikus eraldi delegeeritud õigusaktiga kehtestatavatest maksimaalsetest metaaniheitemahukuse väärtustest allapoole, lükkub omakorda 5. augustile 2031. Pärast esimest tähtaega tuleb vastavad andmed esitada igal aastal.

Ettepanekuga ei lükata edasi kõiki metaanimääruse nõudeid ega muudeta määruse üldist eesmärki. Muudatus puudutab üksnes artiklites 28 ja 29 sätestatud konkreetseid tõendamise- ja aruandluskohustusi. Muud metaaniheite vähendamise ja teabe esitamise nõuded jäävad kehtima.

Komisjon põhjendab ühe aasta pikkust edasilükkamist eelkõige keerulise olukorraga üleilmsel energiaturul. Kõrged hinnad, pingelised tarneahelad ja piiratud võimalused leida kiiresti alternatiivseid tarnijaid võivad muuta uute nõuete täitmise senise ajakava järgi keeruliseks ning mõjutada piisavate energiatarnete kättesaadavust Euroopa Liidus. Edasilükkamine annaks ettevõtjatele ja liikmesriikidele rohkem aega nõuete rakendamiseks, sealhulgas vajalike kontrolli- ja tõendamissüsteemide ettevalmistamiseks ning kontrolliaruannete koostajate akrediteerimiseks.

Eesti toetab komisjoni ettepanekut. USA ning mitmed teised kolmandad riigid ei ole valmis algseks tähtjaks määruse nõuetele vastama¹. Seetõttu kasvab risk, et võib väheneda nõuetele vastavate tarnete ja tarnijate valik ning suurened hinnasurve. Eesti jaoks on oluline arvestada ka Balti ja regionaalse gaasituru eripäraga. Eestis maagaasi ei toodeta ning meie varustus sõltub piirkondlikust turust ja rahvusvahelistest tarnetest, sealhulgas Klaipėda ja Inkoo LNG-terminalide kaudu. Seetõttu võivad Euroopa Liidu turul tekkivad tarneraskused mõjutada ka Eesti gaasi kättesaadavust ja hinda. Eelkõige võivad uute nõuete rakendamisel olla keerulisemas olukorras väiksemad turuosalisised ning ettevõtjad, kes kasutavad rohkem lühiajalisi või *spot*-tarneid.

Eesti saab olla edasilükkamise kestuse osas paindlik, kuna tähtja pikkusest olulisem on tagada, et ettevõtjatel oleks liidu varustuskindluse olukorda arvestades piisavalt aega nõuete rakendamiseks ning energiasektoril vajalik õiguskindlus ja prognoositavus. Samal ajal peab

¹ [U.S., Qatar, Nigeria, and Algeria Warn Proposed E.U. Methane Regulations Could Disrupt Europe's Oil and Gas Supply | Department of Energy](#)

Eesti oluliseks määrase muutmise menetluse lõpetamist 2026. aasta jooksul, et muudatus jõustuks enne 1. jaanuari 2027, mil asjaomased kehtiva määrase nõuded muidu kohalduksid. Arvestades ELi seadusandliku menetluse etappe ja nende läbimiseks vajalikku aega, võib eelnõu täiendav avamine seada ohtu muudatuse õigeaegse vastuvõtmise ja jõustumise. Seetõttu saab Eesti toetada edasilükkamise kestuse kohandamist, eeldusel et see ei takista menetluse lõpetamist käesoleval aastal.

Muudatus mõjutab eelkõige ettevõtjaid, kes impordivad kütuseid Euroopa Liitu. Samas võivad mõju tunda ka teised Eesti ettevõtjad, sest gaasi hind ja kättesaadavus kujunevad regionaalsel turul. Seetõttu on oluline ka nõuete võimalikult ühetaoline rakendamine liikmesriikides, et vältida ebavõrdseid konkurentsitingimusi omavahel ühendatud gaasiturul.

Eesti on metaanimäärase eesmärgi järjepidevalt toetanud. Juba algse määrase läbirääkimistel pidasime oluliseks metaaniheite mõõtmise, seire ja aruandluse parandamist, kuid rõhutasime samal ajal, et nõuded peavad olema praktikas teostatavad ega tohi põhjustada ebaproportsionaalset halduskoormust või kulusid. Samast põhimõttest lähtume ka praeguse muudatuse puhul.

Tähtaegade edasilükkamine ei muuda metaanimäärase üldist eesmärki ega lükka edasi kõiki selle nõudeid. Muudatus puudutab üksnes ettepanekus nimetatud tõendamis- ja aruandluskohustusi. Eesti toetab muudatust, et tagada nõuete teostatav ja õiguskindel rakendamine ning vähendada võimalikke riske energiavarustuskindlusele, säilitades samal ajal metaaniheite vähendamise eesmärgi.